

Ζ ΒΕΛΙΟΥΡΔΟΣ

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΑ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΣΤ' ΤΟΜΟΥ ΤΩΝ «ΘΡΑΚΙΚΩΝ»

ΤΥΠΟΙΣ: Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ
ΟΔΟΣ ΑΓΗΣΙΑΔΟΥ 23Α - 23
ΑΘΗΝΑΙ

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΔ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΣΤ' ΤΟΜΟΥ ΤΩΝ «ΘΡΑΚΙΚΩΝ»

ΤΥΠΟΙΣ: Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ
ΟΔΟΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23Α • 23
ΑΘΗΝΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΑ

Ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον δημοσιευμένων ἐνταῦθα τριῶν ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν, ἡ μὲν πρώτη «Διὶ Ὑρίστῳ», προέρχεται ἐκ τῆς παρακειμένης καὶ ἀνατολικῶς τῆς Καβάλλας τοποθεσίας Τζαρί, περὶ τὰ δέκα χιλιόμετρα ἀπὸ Κομοτινῆς, αἱ δὲ δύο ἄλλαι «Διὶ Ζβελθιούδῳ καὶ Διὶ Παισουλῆνῳ» ἐκ Κομοτινῆς, περισυλλεγθεῖσαι ἀπὸ τοῦ φίλου καθηγητοῦ τοῦ Γυμνασίου καὶ ἐκτάκτου Ἐπιμελητοῦ Ἀρχαιοτήτων κ. Ρήγα Θεοχάρη, τὸν ὁποῖον θερμῶς καὶ ἐνταῦθα εὐχαριστῶ διὰ τὴν παραχώρησίν των εἰς ἐμέ. Ἡ πρώτη τῶν ἐπιγραφῶν μετεφέρθη εἰς τὴν Συλλογὴν Καβάλλας, αἱ δὲ δύο ἄλλαι εἰς τὴν τῆς Κομοτινῆς.

Ὁ μεταβαίνων σήμερον ἀπὸ Καβάλλας εἰς Χανσούπολιν (Σαοὶ Σαμπάν), κατέχουσιν τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Σάρας Σαπαίων. κατὰ Σβερόνον, μετὰ τὸν αὐτὴν τὸν χωρίζοντα τὴν μικρὰν λεκάνην τοῦ Νεκροταφείου Καβάλλας καὶ τὴν ἐκείθεν ἐτέραν τοιαύτην εἰς τὸ πέρας τῆς ὁποίας κεῖται σήμερον ὁ προσφυγικὸς συνοικισμὸς Νέα Καρβάλλη, ἀριστερὰ τῆς ἁμαξίτου παρὰ τὸ 10ον χιλ. παρατηρεῖ λατομεῖον μαρμάρου ἐν ἐνεργείᾳ καὶ σήμερον ἀκόμῃ. Προσεκτικωτέρα παρατήρησις ἐπὶ τῶν ἀλατοκρήτων πλευρῶν τοῦ λόφου, μαρτυρεῖ διὰ τῶν ἐπαρχόντων ἐκεῖ ἰχνῶν, ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπῆρχεν ἐκεῖ λατομεῖον μαρμάρου.

Τοῦτο πιστοποιεῖ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 (εἰκ. 1—2) ἐπιγραφὴ ἡμῶν, προερχομένη ἐκ τοῦ ἑναντι τῶν λατομείων ἀγοῦ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τῆς ἁμαξίτου κειμένου, κατακειμένη δὲ εἰς βάθος 0,75 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας του, καὶ προσκόνουσα εἰς ἄνοιγμά τι τοῦ καλλιεργητοῦ χωρικοῦ ἰδιοκτητοῦ του.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαραγμένη ἐπὶ μεγάλῃς τετραπλεύρου στήλης,

μορφῆς ὀρθοστάτου, ὕψους ὀλίκοῦ σωζομένου 1,08 μ. πλάτους 0,77 μ. πάχους 0,55 μ. καὶ ἐκ μαρμάρου προφανῶς ἐντοπίου.

Ἡ στήλη ὀπισθεν εἶναι χονδρῶς ἐπεξεργασμένη, ἐνῶ κατὰ τὰς τρεῖς ἄλλας λείας ἐπιφανείας της στεφανοῦται ἄνω καὶ κάτω ὑπὸ ταινίας ἢ κα-

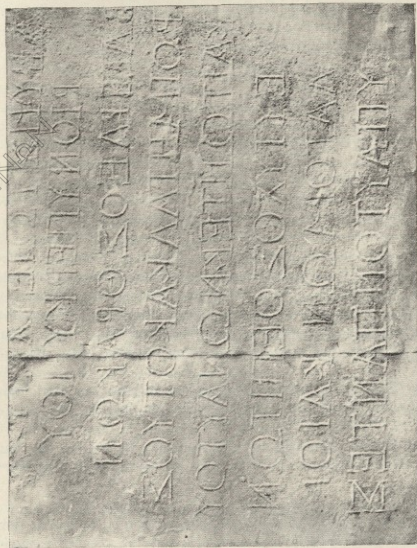

Εἰκ. 1. Ἡ στήλη καὶ ἡ ἐπιγραφή.

νόνος πλάτους 0,17 μ., τῆς ὁποίας μέρος μόνον σώζεται εἰς τὸ ἀποκεκρουμένον ἄνω μέρος της. Ἐάν ἡ ταινία εἴχε καθὼς φαίνεται τὸ αὐτὸ πλάτος ἄνω καὶ κάτω, ὀλίκον ὕψος τῆς στήλης θὰ ἦτο $0,17 + 0,80 + 0,17 = 1,14$ μ., διότι 0,80 μ. ὕψους εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν κανόνων μέρος τῆς στήλης.

Θὰ ἐκεῖτο βεβαίως ἡ στήλη πρὸς τοῖχόν τινα ἢ ἐν κόγχῃ λαξευμένη παρὰ τὸ λατομεῖον καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπικλινοῦς λόφου, τόπον καταλλήλῳ δι' ἀναθήματα εἰς τὸν Δία Ὑψιστον, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἄδρὰ ὀπισθία ἐπιφανεία της, ἄγνωστον ὅμως παραμένει τί ἀνάθημα ἔφερεν ἐπάνω της,

διότι παρ' ὅλον τὸ θραύσιμον τῆς ἄνω ἐπιφανείας της διαβλέπει τις ἔγνη μικροῦ τετραπλευροῦ τόρμον 0,20×0,20 μ. καὶ ὅχι ἀκριβῶς εἰς τὸ κέντρον της, κειμένου. Δὲν ἀποκλείεται βεβαίως καὶ νὰ μὴ ἔφερεν ποτὲ τοιοῦτόν τι

Εἰκ. 2. Φωτογραφία τοῦ ἑατῖπου ἀποκεκομμένου ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὴ ἀντιστοιχείας.

ἀνάθημα, καὶ νὰ ἦτο ἀπλῶς αὐτὴ αὐτὴ ἡ στήλη τὸ ἀνάθημα, καθὼς πολ-
λοι τετράπλευροι ὁμοίωσχοι στήλαι Ῥωμαϊκῶν χρόνων, αἱ ὁποῖαι μάλ-
λον ὥς τετράπλευροι βωμοὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν ταύτην θὰ χαρακτηριζοῦντο,
καὶ τῶν ὁποίων μεγάλην συλλογὴν κατέχει τὸ Μοναστεῖον Θεολίκης.

Ἡ ἐπιγραφή εἶναι χαραγμένη ἐπὶ ὀκτὸ στίχων καὶ διὰ γραμμάτων ἑνῶς
περίπου 0,004 μ. τύπου ἐπιτηθευμένον καὶ καλοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ α' μ.

Χ. αιώνας, πλὴν δὲ τῆς βλάβης ἢ ὑπέστη μέρος τῆς λέξεως εὐχαριστήριον, ἢ διατήρησός της κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἀρίστη.

Δι' Ὑψίστου Εὐχαρισ[τ]ή
ριον ὑπὲρ Κυρίου
βασιλέως (sic) Θρακῶν
Ροιμητάλκα Κόντος
καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ
Εὐτυχος ὁ ἐπὶ τῶν
λατῶν καὶ οἱ
ὑπ' αὐτὸν πάντες

ὑπονοούμενου τοῦ ρήματος ἀνέθεσαν.

Ὁ Ζεὺς: Ὑψιστος¹⁾ εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν φέρεται ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν προσωρινὰν ταύτην (Πινδ. Νεμ. XI. 2. Αἰσχύν. Εὐμεν. 28 καὶ Πανσανίας πλειστάκις), ἀλλ' ὁ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιγραφῆς ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων συγγράμνων τῆς γνωστῶν Ζεὺς Ὑψιστος εἶναι ὁ ἴδιος ἀρχαῖος καὶ καθ' αὐτὸ ἐλληνικὸς Θεός: Εἶναι δὲ δύνατον ὑπὸ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ νὰ ἐννοεῖται μόνον ὁ Ζεὺς ἀρχαῖος, ὁ ἐν διαφόροις ὑψώμασιν τῆς Ἑλλάδος λατρευθείς, καὶ νὰ μὴ κρύπτεται ὑπ' αὐτὸν καὶ τοπικὴ τις θεότης, διάφορος κατὰ τόπους, ἀπὸ πάντων διὰ τὸς μεταγενεστέρους τούτους χρόνους, ἀφ' οὗ ἦδη ἀπὸ τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων διάφοροι ἀνατολικά καὶ μονοθεϊστικαὶ λατρεῖαι ἐκτατίσθησαν μετὰ τοῦ Διὸς Ὑψίστου.

Εἰς τὴν Συρίαν π. χ. ὁ Ζεὺς Ὑψιστος ἐκτατίσθη καὶ ὑπεκατέστησεν τὸν Baal—sam'in, εἰς τὴν Σαμάρειαν τὸν Jehonah, ὃς Ζεὺς ὄρειος ἐλάτορετο εἰς τὴν Σιδόνα, ὃς Ὑψιστος ἐν Παλμύρῃ.²⁾ ἔσχετίσθη ἀρχαῖως μετὰ τοῦ Hadad Ἀχωρεῖτου³⁾ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Ρώμης καὶ μετὰ τοῦ ἀπλῶς Θεοῦ Ὑψίστου τῆς Θρακικῆς ἐπιγραφῆς παρὰ Kálinka⁴⁾

1) Περὶ τῆς λατρείας τοῦ Διὸς Ὑψίστου, ὑπάτου κλπ. βλ. π. Ο. Gruppe, Griech. Myth. (1906) σ. 1103 σημ. 2 καὶ πρὸ πάντων Α. Β. Cook, Zeus II (1925) σημ. εἰς τὰς σελίδας 876—889, δπου τριάντονα καὶ τέσσαρες τοποθεσίαι λατρείας του ἀναφέρονται.

2) Cautinea u, Inscr. Palmg. 188—190.

3) Cook ἔ. ὁ σ. 889.

4) Kálinka, Antike Denkmäler in Bulgarien n. 145. Περὶ Ὑψίστου βλ. καὶ E. Schürer, Die Juden in Bosporianischen Reiche und die henossenschaften der Σεβόμενων Θεῶν Ὑψιστον, Sitzungsber. Akad. Berlin, 1897 σ. 200 καὶ ἔξ. καὶ F. Guumont, Hypsiatos, Suppl. à la Reine de l' instruction publique en Belgique XL1897.

ἀσφαλῶς σημητικῆς ταυτότητος. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐν Διήλῳ λατρεία τοῦ Διὸς Ὑψίστου¹⁾ κατὰ τὴν δευτέραν διὰ Ῥωμαίων τῆς νήσου κτῆσιν (166—69 π. Χ.) ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, μετὰ μονοθεϊστικῶν λατρεῶν σχετίζεται καὶ συγκεκριμένως μετὰ τοῦ Διὸς Baal.

Καὶ ἡ ἐν Ἑδέσῳ Μακεδονίας λατρεία τοῦ Διὸς Ὑψίστου ὑπὸ ἐταιρείας συλλατρευτῶν ὀνομαζομένης «συνθηδαί» προφανῶς εἶναι διάφορος τῆς τοῦ Πανελληνίου Θεοῦ τοιαύτης.²⁾

Ἐξ ὧν τούτων τῶν προαναφερθέντων ταυτισμῶν ξέναν θεοτήταν μετὰ τοῦ Διὸς Ὑψίστου εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὑποχρεούμεθα νὰ προσέξωμεν μὴπως καὶ ἡ ἐν Θράκῃ λατρεία τοῦ Διὸς Ὑψίστου³⁾ δὲν εἶναι ἡ παλαιὰ καθ' αὐτὸ λατρεία αὐτοῦ ἡ καθαρῶς ἑλληνικὴ, ἀλλὰ μὴπως ὑπεκατίσθησεν καὶ ἐδῶ Θρακικὴν τινὰ θεότητα, καὶ μάλιστα μὴπως συνεστειλθὲν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἑλληνος Διὸς μετὰ τοῦ θρακικοῦ Θεοῦ, τοῦ ὡς μεγάλου θεοῦ, θεοῦ ὑψίστου, μόνου Θεοῦ,⁴⁾ μεγίστου τῶν θεῶν ἀναφερόμενου, τοῦ κατ' ἐξοχὴν δηλ. Θεοῦ τῶν Θρακῶν. Καὶ νομίζομεν ὅτι μάλ' οἱ εἰς τοιοῦτον τινα Δία ἀνετέθη ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀνετέθη ὑπὲρ Κυρίου βασιλέως τῶν Θρακῶν Ροιμητάλκα Κόντος καὶ τῶν τέκνων του.

Τὸ ὄνομα Ροιμητάλκα γνωστὸν καὶ ἐξ ἄλλων Θρακικῶν, Ἀθηναίων ἀκόμη ἐπιγραφῶν καὶ συγγραφέων πολλῶν, ἀπαντῇ γραφόμενον καὶ: Ροιμητάλκας, Ροιμητάλκῃς, Ροιμητάλκῃς, Ροιμητάλκῃς, Ροιμητάλκῃς καὶ Ροιμητάλκας: Εἶναι ὁρθότατα παρατηρητέον ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ δύο μερῶν Ροίμη-τάλκῃς, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον σχετίζεται μετὰ τῶν Θρακικῶν ὀνομάτων Ροιμητῆς, Ροιμησῆς, τὸ ἐξ δευτέρου ἀνομιβόλως πρὸς τὸ εἰσῆς δευτέρον μέρος τοῦ ὀνόματος Στάλκῃς.⁵⁾

Ὁ ἀναφερόμενος δὲ ἐν ταῦτα βασιλεὺς Θρακῶν Ροιμητάλκας πρέπει νὰ εἶναι ὁ ὡς τρίτος γνωστός, υἱὸς Κόντος, Ροιμητάλκου υἱοῦ, Σαπαίου

1) Plassart, Exploration Delos, XI, 289 καὶ ἐξ ἑξ.

2) E. Πελεκίδης, Ἀρχ. Δελφ. 1923, σ. 259 καὶ ἐξ ἑξ. W. Bäge, de Macedonia Sacris σ. 8 περὶ «συνθηδαίων» Daremberg Saglio V σ. 250.

3) μνεία αὐτοῦ Kálinka ἔ. ὁ σ. 133.

4) ἔ. ὁ σ. 95, 114 Θεὸς μέγας Δεζελέτης. Dittmeberger Sylloge¹ 762. Thomaaschek, die alten Thraker II, σ. 54 καὶ 66.

5) Thomaaschek ἔ. ὁ σ. 28. Daumont-Homolle Melanges d'Archéologie κλπ.—Revue Archéol. II. serie 36 (1878) σ. 302. G. Seure Revue Etud. Gregues 1913 σ. 251.

(Στράβων XII 3, 29) και της Ἀντωνίας Τρούφανας, θυγατρὸς βασιλέως τοῦ Πόντου Πολέμωνος και τῆς Πυθοδορίδος.

Ἐπειδὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτον ἐν συναφείᾳ μετὰ τοῦ Κόντος κατὰ τὰς ἀρχαῖς τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος καὶ ἐν σχέσει στενωπότης πάντοτε πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἱστορίαν, φέρονται τρεῖς βασιλεῖς,¹⁾ καλὸν εἶναι νὰ παραθεσώμεν ἐνταῦθα τὴν σειρὰν τῶν.

Κατὰ τὰς ἀρχαῖς τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος βασιλεύει τῆς Θράκης Ῥομητάκας Α', τοῦτον θανόντα περὶ τὸ 12 μ. Χ. ὁ Αὐγούστος διήρσε τὸ κράτος του μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν του Ῥασκοπόριδος καὶ τοῦ υἱοῦ τὸν Κόντος, (Τάκτος Appal II, 64, Dessau ἔ. δ. 704. Collart ἔ. δ. 202).

Ὁ Κόντος οὗτος Ε' ἔλαβεν συγγενὸν ὅπως εἴπομεν τὴν Ἀντωνίαν Τρούφαναν καὶ ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς τρεῖς υἱούς, τὸν Ῥομητάκαν Γ' τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς καὶ τὸν Πολέμωνα Β' καὶ Κόντην βασιλέα τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας. (Στράβων ἔ. δ. 3, 29.)

Τὸν Κόντην Ε' βασιλεῖα γραμμάτων ε') ἐπιβουλεύεται ὁ θεῖος του Ῥασκοπόρις καὶ τὸν φονεῖ (19 μ. Χ.) ἐνίγεται ὅμως εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὸ τῆς χήρας Ἀντωνίας Τρούφανας ἐπὶ Τιβερίου καὶ ἐξορίζεται εἰς Ἀγρινιον ὅπου φονεῖται. (Τάκτος Appal II 64—67). Ἡ Θράκη τότε δίδεται εἰς τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Κόντος Ε' Ῥομητάκαν Γ' (ἡμετέρας ἐπιγραφῆς) καὶ τὸν Ῥομητάκαν υἱὸν τοῦ ἐπιβουλευνθέντος Ῥασκοπόριδος. Ὁ Ῥομητάκας Ῥασκοπόριδος εἶναι ὁ Β', οὗ ἐπιγραφὴ εὐρήθη ἐν Φιλίπποις (B.C.H. 1932 σ. 202).

Τὰ τέκνα Κόντος τοῦ Σαπαιῶν, Ῥομητάκας Γ', Πολέμων ὁ μετέπειτα βασιλεὺς Πόντου (37—63 μ. Χ.) καὶ Κόντης βασιλεὺς τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας (—37 μ. Χ.) ἀνατρεφόνται εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τοῦ Γαίου Καλιγούλα συγγενεῦντα πρὸς αὐτὸν ἐκ μητρὸς καθὼς καὶ μετὰ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου τοῦ triumvire.)

1) βλ. περὶ αὐτῶν. Mommsen, Ephem. Epigr. 1876 250—263.

A. Joubert REG. 1893, 8 καὶ ἔξ.

Dessau, Ephem. Epigr. IX. 1913, 691—705.

Pellicandus Π. Α. Ε. 1920, 8 καὶ ἔξ.

Collart-Devambazis B.C.H. 1931. 181. B. C. H. 1932, 202.

Roussel, R. E. G. 1934, 348.

Prosopogr. Imp. Rom. μετ' Ῥομητάκας, Κόντος, Ἀντωνία Τρούφαν.

Pauely-Wissowa RE ἐπίσης ὡς ἀνεπὶφωρ λέλει.

2) Ὁ βασιλεὺς ἐπιστολὴ, II, 9. «Θρακία» Α' σ. 89 καὶ ἔξ.

3) Curtius, Monatsber. der Akademie zu Berlin, 1874, σ. 16 n. IV—Dittmberger Sylloge⁷⁹⁸ ἐπιγραφὴ Κυζίκου «τοῖς παῖδας Κόντος Ῥομητάκην καὶ Πολέμωνα καὶ Κόντην συντροφους καὶ ἐτέρους ταύτης (Γαίῳ Καλιγούλῳ) γεγονότας».

Ἐπιτροπένεται δὲ ὁ Ῥομητάκας Γ' ὑπὸ τοῦ Rufi Trebellini (Τάκτος, Appal II, 67, 4 III, 38, 4.) καὶ μόλις ὑπὸ τοῦ Γαίου Καλιγούλα ἀνελθόντος εἰς τὸν θρόνον, ἀποκαθίσταται εἰς τὴν βασιλείαν τῆς Θράκης βασιλεύσας οὗτα ὀνομαστικῶς μὲν ἀπὸ τοῦ 19—46 μ. Χ. οὐσιαστικῶς δὲ ἀπὸ τοῦ 38—46 μ. Χ. Ὁ τῆς βασιλείας του ἔχοντες καὶ νομίσματα (Head—Σβωρώνος σ. 360, ἔτους 37—46 μ. Χ. Ῥομητάκας Γ' σὺν Καλιγούλῳ) φέροντα προτομὴν καὶ ἐπιγραφὴν **βασιλέως Ῥομητάκας** καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄψεως: **Γαίῳ Καίσαρι Γερμανικῷ Σεβαστῷ**—Καλιγούλῳ.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Θράκης ἀναφέρεται καὶ ἐν ἐπιγραφῇ εὐρεθείσῃ ἐν Χρυσονοῦλῳ (Σαγί—Σαπταῖν, B.C.H. VIII, 652:)

βασιλεὺς Ῥομητάκης, Κόντος υἱός, ὁ Βιστόνον εὐεργέτης.

Ἐβασιλευσε δὲ μέχρι τοῦ 46 μ. Χ. ὁπότε φονεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας συζύγου (Σάγγελος ἔ. δ. Βίννη 631). Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, χρονολογούνηται τὴν ἐπιγραφὴν ἡμῶν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 37/8—46 μ. Χ., ἡ Θράκη γίγνεται Ῥωμαϊκὴ Ἐπαρχία.)

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἡμῶν ἀναφέρεται μετὰ τῶν τέκνων του, ἐφ' ὃ δὲ μὴ τοῦτε ἀγνοεῖται καὶ τὸ ὄνομα τῆς φονικῆς συζύγου του, τοῦ πρώτου ἀναφέρεται τὰ ἐξ αὐτῆς προφανῶς τέκνα του, ἔστω καὶ ὄχι ὀνομαστικῶς.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀνετίθη ὑπὸ τινος Εὐτύχου ἐπὶ τῶν λατόμων καὶ τῶν δι' αὐτὸν πάντων. Τὸ ὄνομα Εὐτυχος καὶ Εὐτυχίης εἶναι καὶ ἄλλοθεν γνωστόν.)

Τὰ λατομεῖα παρ' ἀρχαίων, τὰ ἐπαγόμενα ἐν γένει εἰς τὰ μέταλλα⁴⁾ = τόπου· ἐξαγωγῆς ὀρυκτῶν μετάλλων ἐν γένει καὶ λίθων, (Μέταλλα μομαίου λ. γ. περὶ τῆς Πεντέλης λέγει ὁ Στράβων IX, 2, 3) ἦσαν καὶ ἰδιωκῆτα, ὅπως γνωρίζομεν περὶ τοῦ Ἡρώδου Ἀττικοῦ ἐπίσης ἐν Πεντέλῃ καὶ ἄλλων ἀλλασθῶ, (Πανσανίας I, 1, 9, 7: VI, 21, 2: X, 32, 1.) ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ

1) Δίων Κασσιός σ. 69, 12, 2. Τὸ ἔτος 37/8 ἦτο ἀρχὸν εἰς τὰς Ἀθήνας C.I.A. III, 1077 καὶ 1284. Neubauer Hermes X, 1876, 145—152.

2) J. Marnett, Römische Staatsverwaltung I, σ. 312. Εὐσεβίου Ἐκλ. ἀποστάσιμα καὶ Σάγγελος ἔ. δ. Collart ἔ. δ. σ. 206.

Ἡ ἐπιγραφὴ: Ῥομητάκην καὶ Πυθοδορίδος (νεοτέρας) ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Κοιλῆτικόν πόλεμον κινδύνον σωτηρίας ἑτέρας, μᾶλλον εἰς τὸν Ῥομητάκην Β' πρῆτα νὰ ἀναφέρηται, διότι τὸ 26 μ. Χ. ὁ Ῥομητάκας Γ' ἐπετρεφέτο ἀκόμη. Dessau ἔ. δ. σ. 704. Τάκτος Appal III 38—39. IV, 46—51.

3) Cagnat, Inscript. Graec. ad res Rom. pertinentes n. 79. Kalinka ἔ. δ. n. 179. 303, 312.

4) Daremberg Saglio λ. metalla, λατόμοι.

πλείστον και δημόσια. Όταν τὰ λατομεία εἰς τοὺς παλαιότερους χρόνους εἶναι κρατικά, κτθὼς θὰ ἐλέγονται σύμφωνα, καὶ τὰ ἐνοικίαζεν ἐργολάβους, ¹⁾ διὰ τὴν διαχειρίσιν των ὡς περιουσίας τοῦ δημοσίου ἀποδοῖο ἦσαν οἱ ἀρχόντες ἀρχιτέκτονες τὸν διαφόρων πόλεων.

Εἰς τοὺς Ρωμαίους χρόνους τὰ κρατικά καὶ αὐτοκρατορικά μέταλλα καὶ λατομεία διευθύνονται ὑπὸ ἀπελευθέρων ἢ δοῦλων ὑπαγομένων εἰς τὸν procuratore metallorum. Εἰς τὴν Ρώμην ἐκτὸς τοῦ procuratoris aurarium Daciarum λ. χ. τῆς ἐπιγραφῆς G.I.L. III. 1927, ἔχομεν καὶ τὸν procuratorem Augusti novarum lapideinarum Aurelianium τῆς Νομμηδίας, τὸν procuratorem marmorum novarum τῆς C.I.L. VIII 14551—14552, 14688 κλπ. Τοιοῦτος procurator lapideinarum ἢ operum publicorum, τῆς C.I.L., III 348, εἰς ὃν ὑπήγοντο οἱ procuratores marmorum τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀδριανούτου ἄρχον προέπει νὰ εἶναι ὁ ἐν τῇ εἰκόνι 465 καὶ λέξει ἀρχιτέκτων τοῦ Daremberg—Saglio παριστάμενος Ρωμαῖος ἄρχων, ἐπιστατὸν εἰς τὴν λατόμησιν μαρμάρου ὑπὸ δύο ἄλλων προσώπων, δοῦλων προφανῶς.

Ἀντὶς τῆς διοικήσεως τῶν λατομείων καὶ μετάλλων ὑπὸ ἀπελευθέρων ἢ δοῦλων εἰς Ρωμαῖκοις χρόνους ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ σχετιζόμεναι μετὰ τῆς ἡμετέρας εἶναι τοὐλάχιστον δύο εἰς ἐμὲ γνωσταὶ πλὴν τῆς ἡμετέρας τρίτης νῦν. ²⁾ Ὁ ἐπιστάτης τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς Εὐτυχος λέγεται ἀπλῶς «ἐπὶ τὸν λατόμων», εἶναι δὲ ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν «Ἐπίτροπον λατομείων ἢ ἐργεπιστάτην λατομείων τῶν προαναφερθεῶν ἐπιγραφῶν, ³⁾ ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματοῦ τῆς ἐπιστάσεως. Ἐπειδὴ δὲ τὸσον τὸ προσωπικὸν τῶν λατομείων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ λατομίου Καβάλλας, ὅσον καὶ οἱ ἐπιστάται ἦσαν δοῦλοι ἢ ἀπελευθέροι, ⁴⁾ τοιοῦτοι θὰ ἦσαν καὶ ὁ Εὐτυχος ὅσον καὶ οἱ ἑπ' αὐτὸν πάντες. Ὅταν δὲ αἱ τοὶ ἄλλοι λατομῶν, ἐργάται δηλ. λατομείων ἢ λιθοτόμοι=lapidae dinarii, λιθαργοὶ, λιθοδόκτοι, πρίσται κλπ. τὸ προσωπικὸν τοῦ λατομείου.

Εἰς τὸν α' μ. Χ. λοιπὸν αἰῶνα ὑπῆρχεν ἐν τῇ προημιμοναρχίᾳ τοποθεσία Ὑραῖοι, τῆς Καβάλλας, λατομείον ἐν ἐνεργείᾳ, ὁποῦθεν καὶ σήμερον ἀκόμη προμηθεύεται ἡ πόλις μέρος τῶν ἀπαιτούμενων διὰ τὰς διαφόρους οἰκοδομὰς μαρμάρων.

1) G. Giotz, le travail en Grèce σ. 422.

2) Epheem. Epigr. V. σ. 61, No 169 ἐπιγραφὴ εἰς Τράλλεων λατινιστὴ καὶ ἑλληνιστὴ Ἀυτοκράτορι Νέρων Σεβαστῷ πατρὶ πατρίδος Χρήστος ἀπελευθέρως ἐπίτροπος λατομείων τὸ δορυμὸν τοῦ Γερμανίου παρὰ Τραλλιανῇ τῇ πόλει...

3) G. XII, 5, n. 233 ἐπιγραφὴ ἐκ Πάρου ὁποῦθεν ἐξήγαγε ὁ περιφέρσιμος λυχνίτης λιθοῦς: Ἐρως Κάισαρος ἐργεπιστάτης λατομίου Ἰδρύσσο.

4) G. Giotz ε. δ. σ. 419.

Ἡ ἕπαρξις τοῦ λατομείου τούτου δὲν εἶναι μικροῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν ιστορίαν τῆς Ἀρχαίας «Νεαπόλεως παρὰ Θάσον» κατέχουσιν ἀκριβῶς τὴν θέσιν τῆς σημερινῆς πόλεως Καβάλλας, διότι ἐκ τοῦ λατομείου τούτου προφανῶς θὰ προήλθε μέρος τῶν μαρμαρίων ἀρχιτεκτονικῶν λευγῶν τῆς, τὰ ὅποια μελετώμενα ἰδιαίτερας ὀριοντιῶς θὰ τοποθετήσων τὴν πόλιν ἐκείνην εἰς τὴν θέσιν τῆς σημερινῆς Καβάλλας, λαμβανόμενον βεβαίως ὑπ' ὅψεαι, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς πρώτης ἐκμεταλλεύσεως τοῦ λατομείου τούτου θὰ εἶναι παλαιότερα τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος.

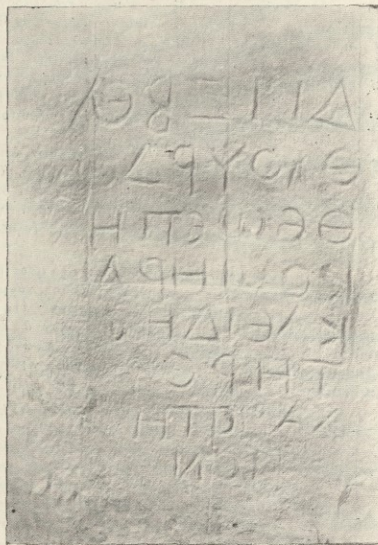
Ὡς πρὸς τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀναθέσεως ὑπὸ τῶν λατόμων ἐπιγραφῆς ὑπὲρ βασιλέως τῶν Θερμικῶν εἶναι πολλαὶ αἱ δυνατόι ἐξηγήσεις, εἴτε διότι οἱ λατομῶν ἦσαν Θερμικεῖς εἴτε διότι τὸ λατομεῖον δυνατόν νὰ ἦτο δημόσιον εἴτε καὶ διότι δυνατόν νὰ ἦτο ἰδιοκτησία βασιλική, χωρὶς βεβαίως νὰ ἀποκλείεται καὶ ἐνεργεσία εἰς τὸ βασιλεῖος πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἐργαζομένους λατόμους.

2) Ἡ δευτέρα ἐπιγραφὴ (εἰκ. 3—4) εὐρεθεῖσα ὑπὸ τινος μαθητοῦ ἐπὶ μᾶς τῶν κορυφῶν τῆς προσθίας ὁροσειρᾶς τῆς Ῥοδόπης καὶ μεταφερθεῖσα τῇ φροντίδι τοῦ κ. Ῥήγα εἰς Κομοτινὴν, εἶναι χαρμηγμένη ἐπὶ κιονίσκου μαρμαρίνου, (διὰ μ. 1,25 ὕψος σωόμενον 0,40 μ.) εἰς δικτῶ εἰχῆς καὶ διὰ γραμμῶν δοτᾶτων χρώτων, ἀφ' οὗ διάφορον ἦδη καὶ «legatures» τῶν γραμμάτων Ε καὶ Λ, CTH. Ὑψος τῶν γραμμάτων μέγιστον εἶναι 0,035 μ. ἐλάχιστον δὲ 0,015 μ.

Διὶ Ζβελ
θιούρω
θεῶ ἐπι-
κώσ Ἡρα-
κλίδης
Τήρου
χαριστή-
ριον

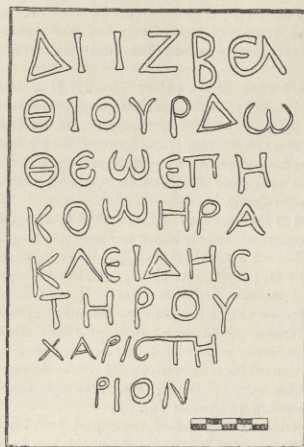
Παροχόμενοι καθε συνήτησιν περικτῆν διὰ τὴν ηλικίαν τοῦ τύπου τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιγραφῆς, δινεμένην γὰρ θέσιν καὶ μέτρον τοῦ τέλους τοῦ γ' μ. Χ. αἰῶνος, ἐρχόμεθα εἰς τὸ θερμικὸν ἐπιθετον τοῦ Διὸς Ζβελθιούρου, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγραφικῶν ἐφημερίων καὶ μνημείων γνωστὸν, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐκ Θερμικῆς. ¹⁾

1) Dumont—Homolle, Melanges d'Archéologie κλπ. 1892. σ. 381, 72a. Dobrousky, Bull. Archéol. du Musée nat. Sophia I (1907) σ. 159 σ. 203.

Εικ. 3. Φωτογραφία του εκτύπου ἀναγινωσκόμενη εἰς δεξιὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὴ ἀντιστραφείσα.

- Kanitz, Donau Bulgarien II σ. 286.
 Diakowitch, Monuments figures de Zeus Ζηελθοῦδος, Annuaire de la bibliothèque nat. de Plovdiv, 1926, σ. 14.
 Perdrizet, Rev. Etud. Anc. I 1899, 23—26.
 G. S e u e r, E. Gr. 1912, σ. 225 καὶ ἐξῆς.
 G. C a z a t o w, Nouvelles inscriptions relatives au Dieu Thrac Ζηελθοῦδος, Revue Archéol. 4 série XXI (1915) σ. 340 καὶ ἐξῆς.

Εικ. 4. Πιστὸν σχέδιον ἐκ τοῦ λίθου.

Τύποι ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἀπαντᾷ εἶναι : Ζηελθοῦδος, Ζηελθιοῦδος, Σεροθοῦδος, Ζεροθιοῦδος, Ζηελθοῦδος, προσεχόμενος ἐκ τῆς συνήθους συγκοπῆς καὶ μεταλλαγῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Θραξὶ φθόγγων τῆς αὐτῆς λέξεως. ¹⁾

Τοῦ λίθου Klio, VI, σ. 169 καὶ Bull. de la société archéol. Bulg. IV, σ. 80 καὶ ἐξ. Μ τ ο τ ῖ λ ο υ Ἄ π ο σ τ ο λ ῖ δ ο υ, περὶ τῆς θεοσκείας τῶν Θρακῶν, «Θρακικά» V, σ. 41 καὶ ἐξῆς. καὶ σ. 43 ὅπου τὸ Ζηελθοῦδος ἐκλαμβάνεται ὡς σκευκὴ λέξις. Τὰ μέγροι τοῦδε γνωστὰ εὐρήματα καὶ μνημεῖα σχετιζόμενα μετὰ τοῦ Διὸς Ζηελθιοῦδου εἶναι ἐκτὶς ἐνεπιγραφὰ ἀνάγλυφα, τρεῖς ἐπιγραφαί, καὶ 2 νομίσματα, εἰς τὰ ὅποια προστίθεται νῦν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ Κομοτινῆς. Ταῦτα πάντα ἐκτὸς τῶν προηγουμένων ἀνωτέρω μελετῶν βλ. καὶ εἰς A. B. Cook Zeus II 817 καὶ ἐξῆς.

1) K r e t s c h m e r, Einleitung κλπ. σ. 231.

Τὸ ἐπίθετον προφανῶς εἶναι σύνθετον Σβελθι—οὔρδος, ἀλλὰ κάθε ἄλλη προσπάθεια γενομένη μέχρι σήμερον ὑπὸ τῶν ἱστοριογράφων περὶ τῆς ἐτυμολογίας του μόνον ὡς προσπάθεια ἀκόμη φέρεται καὶ ὄχι ὀριστικῇ ἀληθείᾳ.

Ἡ γνῶμη τοῦ Thomaschek (Alten Thraker II σ. 60) εἶναι ὅτι, τοῦ πρώτου μέρους τῆς λέξεως σχετιζομένου μετὰ τινος λιθουανικῆς λέξεως σημαίνουσιν τὸ φῶς, φωτισμόν, τοῦ δὲ δευτέρου μετὰ τινος σλαβικῆς σημαίνουσιν τὴν ἐννοίαν τοῦ στρέφω, στρογγύλω, εἶναι μία Θρακικὴ προσωνυμία θεοῦ τινος ἀντιστοίχου πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν τεραπικέρανος. Ἡ ἀλλήθους σχετίζει αὐτὸ μετὰ τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ τοῦ θεοῦ τῆς θεῆλλης τῶν Ἀλβανῶν.)

Ὁ G. Seure ²⁾ δέχεται τύπον Ζιβελιοὔρδος, ἐξ οὗ παράγει τὸ Σβελθιοὔρδος καὶ σχετίζει τὸ πρῶτον μέρος του μετὰ τῶν Ζιβελείζης, Ζυρίδος—Ζουρίδος, Ζάλμοζις, ἐπιθέτων ἐνὸς μεγάλου Θρακικοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ θεοῦ τῶν Θρακῶν, ³⁾ μὲν ὁμοίας πρὸς τὸν Ἑλληνα Δία θεοτήτος, τῆς ὁποίας ἀγνοούμεν τὸ ὄνομα.

Τὸ β' συνθετικὸν τὸ σχετίζει μετὰ τοῦ Θρακικοῦ πατρωνυμικοῦ Σούρας, ἀκόμη δὲ δύναται προφανῶς καὶ μετὰ τοῦ «Θεὸς Σουρεγέθης».

Περὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων δροῦτάτα ὁ Cook ⁴⁾ ε. ἀ. λέγει, ὅτι εἶναι προσπάθεια ἐρημησίας καὶ ὄχι ἐτυμολογία πείθουσα, δὲ παραμένονσι δὲ τοιαῦται ἐφ' ὅσον ἡ γῆ τῆς Μυστικῆς Θράκης δὲν μὲν ἀπεκάλυπεν ὅλα ἀκόμη τὰ μυστικὰ της.

Ἐκεῖνὸ τοῦ ὁποίου ὅμως βεβαίως γνωρίζομεν, εἶναι ὅτι ὁσάκις ὁ θεὸς αὐτοῦ ὁ ταυεῖσθαι μετὰ τοῦ Ἑλληνος Διὸς παρίσταται ἐν μνημείοις καὶ κυρίως ἀναγλύροις (Seure ⁵⁾ ε. ἀ. εἰκ. 6), εἰκονίζεται πάντοτε ὁρθὸς κατ' ἐνώπιον, φέρων μακρὸν χιτῶνα, ἔχων γυμνὸν τὸν δεξιὸν ὄμιον καὶ τῶν τῶν δεξιῶν χεῖρα του φέρονσαν τὸν κεραυνόν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερῆς του ἱστάμενον αὐτόν. Εἶναι ἐπομένως φανερόν τι εἶναι θεότης θρακικῆς οὐρανίας, οὐρανοῦ κυρίαρχος, ταυτισταθεὶς διὰ τοῦ ἀνθρωπῶς μετὰ τοῦ Διὸς καὶ μάλιστα λαβοῦσα ἐν τῇ ἑξοικονοσίᾳ της, τῇ κάπως μεταγενεστέρᾳ ταύτῃ, τύπον τῆς Ἑλληνικῆς Γ' λυπτικῆς τοῦ Διὸς Ἰδαμῆτα ἡ ἀετοφόρου τοῦ Ἀγελῆτα ⁶⁾ καθὼς γνωρίζομεν τοῦτον ἐκ διαφόρων ἄλλων μικρῶν ἐργῶν καὶ κυρίως ἐκ τῶν τετραδράχμων τῶν Μεσσηνίων τοῦ Α' ἢ Γ' π. Χ. αἰῶνος.

1) Baron N. Nopcsa, Zeitschrift für Ethnologie 1911, XLIII. 918.

2) Ε. ἀ. σ. 243. Ἐν σελίδι δὲ 251 ὁ νόμος δύναται τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ἐπίθετον εἶναι σύνθετον Σβελθι—οὔρδος.

3) Thomaschek ⁴⁾ ε. ἀ. σ. 54, καὶ 66.

4) Overbeck, Die Zwei Zensbilder des Ageladas, Rein. Mus. 1867 σ. 122—127.

Ἐκ τῶν παραστάσεων τούτων ἄλλως τε ἤχθησαν καὶ πολλοὶ μελετηταί εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐκτὸς τοῦ κερανοῦ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ σημαίνῃ τὸ πρῶτον συνθετικὸν Ζιβελ τοῦ τύπου Ζιβελ—εἰζις, τὸ δεύτερον πιθανόν νὰ σημαίνῃ τὸν οὐρανόν, ¹⁾ διότι ἐκτὸς τοῦ κερανοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ, εἰς παραστάσεις τινὰς ἀπαντᾷ καὶ ὁ ὄφις (Seure ²⁾ ε. ἀ. εἰκ. 2—3), καὶ ὅτι ἐπομένως οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος εἶναι ὁ θεὸς οὗτος ὁ ὑπονοούμενος, ὅτι δὲ ὄχι μόνον περὶ τοῦ Ἑλληνος Διὸς Κερανοῦ, ἀλλὰ καὶ σχετιζόμενος του μετὰ τῆς γηίνης θεότητος Ἀήματος ἡ Σεμῆλς ἀκόμη ὡς χρονίας, καὶ μετὰ τοῦ Διονύσου δυνατοῦ νὰ πρόκειται ἡμεῖν, διότι ἤν ἐἰκόν (ε. ἀ. 7) μετὰ τοῦ Θεοῦ παριστάμεν ὡς Θράξ ἱππεὺς μορφήν ἔχει τὸν τύπον τοῦ ἀνομάτου ³⁾ της εἰς πᾶσαν δοτικὴν καὶ ἀνάθρως: Θεῷ Σβεριοῦρδφ καὶ Ἰαμβροῦρδφ ἐπιφανεστάτους, Seure ⁴⁾ ε. ἀ. σ. 237).

Τόποι λατρείας τοῦ Διὸς Σβελθιοῦρδου ἀνιχνεύονται ὅτι ἦσαν ἐκ τῶν ἐκεῖ γενομένων εὐρημάτων ἡ Φιλιππούπολις, Νικόπολις Ἰστρον, Σαρδικὴ (Σόφια), ἡ χώρα Πανταλία τοῦ ἀνω Σαγγαρίου, ⁵⁾ ἡ Ρώμη ὅπου διήρχον πολλοὶ θεῶνες στασιώται καὶ ἰσως ἀλλοχοί, ὅπως γινῇ καὶ ἐν τῇ σήμερον Ἑλληνικῇ Θράκῃ τὸ πρῶτον γνωρίζεται ὁ θεὸς ὑπὸ τὸ ἐπίθετον τοῦτον.

Ἐκ τῶν προηγουμένων εὐρημάτων Διὶ Σβελθιοῦρδφ ὁρμώμενοι παλαιότερον ὁ Dumont (Melanges κ.π. 381) καὶ ὁ Mordtmann (R. Archéol. 1878 σ. 302 Thomaschek (ε. ἀ. σ. 60), ἐδέχθησαν καὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ χωρίου τοῦ Κικιρώωνος ἐν Pisonen XXXV, 85 «τα Jovis Velsuri fanum antiquissimum barbarorum sanctissimum directum» εἰς Jovis[s]velsur[dj], ἀντὶ τοῦ Jovis <vel> Urii τῶν ἐκδόσεων.

Κατὰ τὸν Seure ὅμως ⁶⁾ ε. ἀ. σ. 244. Τὸ Jovis <vel> Urii ἀμφοσθηταί, τὸ [S]velsur[dj] τοῦ Mordtmann κρίνεται ἐγκαταλείπτον, ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς καθὼς εἶπομεν ἀνωτέρω δέχεται τὸ ἐπίθετον σύνθετον ἐκ τοῦ Ζιβελ—οὔρδος=Σούρας, δύναται νομίμῃ νὰ διορθωθῇ καὶ τὸ χωρίον, εἰς Jovis vel Suri=τοῦ Διὸς ἡ Σούρα, Σουρεγέθου, θεοῦ θρακικοῦ

Νομίσματα Μεσσηνίων: F r a z e r e, Pausanias III εἰκὼν εἰς σελ. 140. B l u m e r - G a r d n e r, Numism. Comment. on Pausanias, pl. 66 no 4 καὶ 5. C o l l i g n o n, Sculpt. Grécque I εἰκ. 158—159. Pausanias IV, 33, 3. Χ. Τσοῦντα Ἰστορ. Τεχν. σ. 192, εἰκ. 229. D i a k o w i t c h ε. ἀ. σ. 14.

Περὶ τοῦ περιγραφῶν ἀγάλματος τοῦ Ἀρτεμιῶν Διὸς κερανοῦ ἡ Ποσειδῶνος: (3) βλέπε Γ. Π. Οἰκονόμου Π. Ἀκαδ. Ἀθηνῶν Δεκεμβρίου 20 1928. Χ. K a p o ὡ σ σ ο υ Ἀρχ. Δελτίον 1930—31 α. 41, καὶ ἐξῆς.

1) J i r e c e k, Gesch. der Serben. σ. 25.

2) C a z a r o w ε. ἀ.

(περί τοῦ Σούρα, Σουρεγέθου θεοῦ ἐπὶ κούρον βλ. Dumont inscript. et Monuments figurés de la Thrace 1877, σ. 8, no 2.—Dumont melanges κλπ. 1892 σ. 322 π. 2.) καὶ ὅμως μετὰ ἐπιφέρει τὴν γνώμην, ὅτι κατὰ ἄλλοι δὲ εἶχεν τὸ χειρόγραφον τοῦ Κικέρωνος. Ἡ τελευταία περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ χωρίου μελέτη (Lehmann—Haupt, Klio 1921 σ. 253 καὶ ἐξή; der Thrakische gotte Shelsurdos) χαρακτηρίζει τὴν διορθώσιν ὡς umbrachtete emendation zu Cicéron.

Τὸ συμπέρασμα τῶν ὅλων συζητήσεων καὶ προαναφερθεῖσιν ἐργασίων περὶ τοῦ Λιῶς Ζβελθιοῦθρος εἶναι, διὰ τοῦ θεοῦ τῆς θρησκείας οὐράνιος, ἀνέλιγος· πρὸς τὸν "Ἑλληνα Δία Κερανὸν ἢ Τετακίρανον ὑπεκατατεστάθη διὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὁ θρησκείας ἐνεσάρκωσεν Ἰωσὴ καὶ ἄλλας ιδιότητας χθονίας π. χ., καὶ διείλες τὰς παραστάσεις του οἱ Ὀρῆες ἔδωσαν ἀκόμη εἰς αὐτὸν καὶ τὸν Τύπον τῆς Ἑλληνικῆς Πλαστικῆς τοῦ Ἰσομήτα Διός, διετήρησαν ὅμως τὸ ἀνεκμήνευτον εἰσέτι Θρησκείαν ἐπιθετόν του.

Ὁ Ζεὺς Ζβελθιοῦθρος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ εἶναι θεὸς ἐπήκοος, ὁ θεὸς ἐπιφανέστατος εἶναι ἐν ἐπιγραφῇ I. G. XVI 981, θεὸς κύριος δὲ εἰς ἐπιγραφὰς παρὰ Cazarow ἔ. ἀ. 341 καὶ Dobrousky ἔ. ἀ. 152, no 203.

Αἱ σωζόμεναι ἐπιγραφαὶ τῶν ἐπὶ κούρων θεῶν εἶναι πολλαὶ καὶ ἀναφέρονται εἰς ὅλους περίπου τοὺς ἑλληνικοὺς καὶ μὴ θεοὺς, εἶναι δὲ αἱ πλείους τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ῥωμαίων χρόνων, διότι τότε αἱ ἐπὶ κλήσεις καὶ εὐχολαίαι τῶν θεῶν, κατ' ἐπιδόσεις ἀνατολικὰς, θεῶν θανματογῶν, λατρῶν κλπ., γίνονται συνήθειες εἰς ὅλους τὸν ἀρχαῖον κόσμον καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰσέρχονται καὶ εἰς τὸν χριστιανισμόν. ²⁾

Εἵπομεν ὅτι τὸ ἐπιθετόν ἐπήκοος ἀναφέρεται εἰς ὅλους περίπου τοὺς θεοὺς, ἡμᾶς ὅμως ἐνδιαφέρει ἰδιαίτερός τὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐν Θρησκείᾳ καὶ Ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἥρα καὶ ὁ Ζβελθιοῦθρος καὶ ὁ Σουρεγέθης, ἄλλα καὶ ἀφηρημένοι θεοὶ ἐπὶ κούροι, ἀναφέρονται.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαριστήριον—εὐχαριστήριον Διὶ Σεβαστοῦ ὁρῶν ὑπὸ τινος Ἡρακλείδου Τήρου.

1) Περί τοῦ ἐπιθετοῦ ἐπήκοος ἀποδιδόντος τὴν ἐννοίαν τοῦ τὰ δῶρα εὐχόων τείνοντος θεοῦ εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν θνητῶν καὶ ἰσοδυναμῶν πρὸς τὰ: κατήκοος, εὐήκοος, εὐκίκοτος, ἐπὶ κούρος, τὸν μαγικὸν πατήμον βλ. R. E. L. ἐπὶ κούρος. Τὰ ἐπιγραφικὰ μνημεῖα τὰ ἀναφερόμενα εἰς θεοὺς ἐπὶ κούρους συνέλεξεν παλαιότερον ὁ K e i l, Arch. Anz. 1854, σ. 517 καὶ ἐξή. Μετὰ δὲ, ἐξ ἀρχομῆς τῶν μαγικῶν πατρῶν ὁ D r e x l e r, Jarb. f. P. Philol. 1832, σ. 361 καὶ 1834 σ. 330 καὶ ἐξή;.

2) P. R o u s s e l, Les cultes Égyptiens à Délos, σ. 289.

Διὰ τὸ ὄνομα Ἡρακλείδης βλ. Kalinka ἔ. ἀ. π. 304 καὶ 346, ὅπου ἀναφέρονται Ἡρακλείδης Σωκράτους, Σωκράτης Ἡρακλείδου καὶ Αὐτή-λιος Ἡρακλείδης καὶ ἐπομένως βεβαίως ἡ χρῆσις τὸν ὡς ὀνόματος γνωστοῦ ἐν Ὀρῆει.

Τὸ ὄνομα Τήρος γεν. Τήρου ὡς ἐνταῦθα ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς Kalinka, ἔ. ἀ. π. 34 II 41, 46, 34 III 54, π. 161, π. 214, καὶ μάλιστα ἐκεῖ καὶ τὸ θηλυκὸν Τήρεια ἀπαντᾷ. Εἶναι γνωστὸν τὸ ὄνομα ὡς τοῦ πατρὸς Στάλκου βασιλέως Ὀδρυσῶν ἦδη εἰς τὸν Θουκυδίδην II. 29, σφ. τίζεται δὲ ἀναμφιβόλως μετὰ τὸ ἑλληνικὸν μυθολογικὸν προσώπον Τηρέως (Thomasek ἔ. ἀ. σ. 37 καὶ A. Fick Vorgriechische Ortsnamen σ. 148).

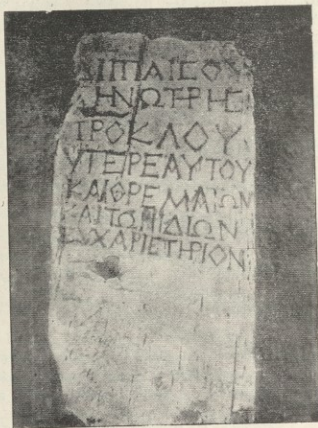
β) Καὶ ἡ τρίτη καθ' ἃ προεπιτεμνόμεναι ἐπιγραφῇ εὐχριστικῇ σήμερον εἰς τὴν συλλογὴν Κομοτινῆς, προέχεται ἐκ τῆς ἐντεῦθεν τῆς πόλεως ταύτης· καὶ ἐκ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ὁρατῆς ἐρειπωμένης βυζαντινοφραγκικῆς πόλεως Μορσενουπόλεως (!) Εἶναι χαραγμένη ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης ὕψους 0,62 μ. πλάτους 0,35—0,40 μ. πάχους 0,20, φεροῦσης ἐπὶ τῆς ὀχρᾶ καὶ πολλὰ λεῖα ἐπιφανείας τῆς ὀχρᾶς τοῦ προστύχον ὕψους τῆς καὶ ἀποτελεῖται ἐξ ἐπτά στίχων.

Περὶ τοῦ ἀκτιστάτου τύπου τῶν γραμμάτων τῆς μεθόφους διαφύρου ἀπὸ 0,04 μ. — 0,02 μ. καθῶς καὶ τῆς ὑστεραίας ἡλικίας τῆς παραπέμμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν παρατεταμένην εἰκόνα 5.

Διὶ Παισον
ληνῶ Τήρος
Πρόχλου
ὑπὲρ ἑαυτοῦ
καὶ θυρεμάτων
καὶ τῶν ἰδίων
Εὐχαριστήριον.

Τὸ θρησκ. τοῦτο ἐπιθετόν τοῦ Λιῶς τὸ ὅποιον διὰ πρώτην φεραν ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ἀρτεῖται κατὰ ἀνάγκην τὸν πρῶτον συμφώνον τοῦ δευτέρου στίχου τῆς ἐπιγραφῆς, ὡς ἂν εἶναι Παισουληνός, τοπωνυμικὸν προφανῶς ἐπιθετόν τοῦ θεοῦ, βεβαίως καὶ πάλιν ὅχι τὸ καθαρῶς Ἑλληνικὸν τοιοῦτον θεοῦ.

Σχηματίζεται δὲ τὸ ἐπιθετόν τοῦτο ἐκ τοπωνυμικῆς καταλήξεως — ὡς, —ούλη δπως τὰ Ὀσοληνός Ζεὺς, Ἀρμουλήνη Ἥρα, καὶ τὰ θρησκ. τὸπωνύμια Βεργούλη, Γίνουλη, Ροτῦλη τὸ λατινικόν, κλπ. ἡ ὅπως

Εικ. 5. Ἡ στήλη καὶ ἐπιγραφή.

ἀκριβῶς ἔχοντες καὶ ἄλλα — ἡνῶς τοπωνυμικά θρησκια ἐπίθετα: Σκαπο-
νὴ Ἡσα, Ἀλαιβροῖνοι, Καριστοῖνοι κλπ.)

Ἐάνθρωπος τῶν θρησκίων τοπωνυμικῶν * Παισουλῆς ἢ * Παισουλῆνα, ἀπὸ
τῶ ὁποῖον θὰ παράγεται τὸ ἐπίθετον Παισουλινῶς ἔχει καμμίαν σχέσιν

1) G. Cazarow, Bull. de la societ. Archéol. Bulgare II, 183. Seure ἔ.
ἀ. 229. Bull. du Musée nat. Sophia I οελ. 181 καὶ ἔξης. Kalinka ἔ. ἀ. 128.
Thomasschek ἔ. ἀ. Muer. Ἀποστολίδου * Θρησκια V, 47.

Πρὸς τὴν γνώμην ταύτην συμφωνεῖ καὶ καθηγηγῆς κ. G. Cazarow, ὁ
ὁποῖος εὐγενῶς ἀπήντησεν εἰς ἐρώτησιν ἡμῶν πρὸς αὐτόν. Τὸν κ. Cazarow καὶ ἐν-
ταῦθα θερμῶς εὐχαριστοῦ.

μετὰ τοῦ χρητικῶ Σουλῆς ἡ Σούληνα εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ.)

Περὶ τοῦ ὀνόματος Τήρης εἰπόμεν ἄνωτέρω, περὶ δὲ τοῦ Προ-
κλου, βλέπε καὶ εἰς ἐπιγραφὰς Kalinka ἔ. ἀ. 114, 117, 161, 179, 223
ἔπου ἀπαντᾷ καὶ τὸ θηλυκὸν Πρόκλια²⁾ καὶ R. Cagnat ἔ. ἀ. σ. 16. Τὸ
ὄνομα ἀσφαλῶς δὲν πρέπει νὰ θεωρητὰ ἀσχετον μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ
Προκλή.

Ὁ Τήρης, Πρόκλου ἀνέθεσεν τὴν ἐπιγραφὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ θρη-
μάτων καὶ ἰδίων.

Ἡ λέξις θῆμα ἔχει δύο σημασίας:

α' σημαίνει ζῶον, β' σημαίνει τοὺς δούλους⁴⁾ τοὺς ἀπὸ μικρᾶς ἡλι-
κίας ἀνατρεφόμενους.

Ἐφ' ὅσον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ εἰς ἐσθμῶνεν ἡ λέξις ζῶα θὰ
ἀντετιθετὰ πρὸς τὰ ἴδια, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ συμπεριλαμβάνεται πᾶσα πε-
ριοσσία τοῦ ἀναθέτου, ἀδιακρίτως: ἂν ἦτο κτηματικὴ ἡ εἰς ζῶα, πρέπει
θῆματα νὰ εἶναι οἱ δούλοι αὐτοῦ, παρεντιθέμενοι ἀκριβῶς ἐν τῇ ἐπι-
γραφῇ μετὰ τῶν αὐτῶν ἰδίων του.

(Νεάπολις)
Καβάλλα 1934.

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΙΣ
Ἐπιμ. Ἀρχαιοτήτων

1) A. F i c k, Vorgriechische Ortsnamen σ. 31.

Ἐπειδή ὅμως τὸ γράμμα Α ἂν καί φαίνεται ὡς τοσοῦτον, δυνατόν νὰ ἦτο καὶ
ἄλλο τι, διότι αἱ ἐπιγραφαὶ — ὡς καὶ τοῦ λίθου εἶναι πολλαὶ τὰν ἦτο Κ διότι μετὰ
τῶ λ μόνον τὸ κ δυνατὸν, τότε ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἐπιθέτου Παισουλῆνης δὲν ἔχει εἰς
ἐνὸν τελεία: θρησκίων τοπωνυμικῶν δεδιότων διὰ σχετίζεσθαι πρὸς τὰ Σοῦκα,
Σούκας, Σούκις, Σουκάδνα, Σουκίδια Προκ. Σουκίδια βεζ. T h o m a s c h e k ἔ.
ἀ. σ. 44, 81, 90.

Kalinka ἔ. ἀ. n. 117 * Μουκάνθς Σουκίαν.

Dobrousky ἔ. ἀ. σ. 132 Σουκίας, Ἐτήσσκος, Ρημήσκος, Δετοόσκος.
Dumont-Homolle ἔ. ἀ. σ. 133 no 33c Σούκος-Σούκος. R. A. 1878
II, 294 not. 1 Σούης; > Σουκιδάνα > Suci γυνή θρησκια περὶ Φιλίππουτολιν καὶ
Σουκιδάνα ἐκ τοῦ Σούκας=στενοῦ μεταξὺ Ροδόβας καὶ Αἰμας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς
κοιλιάς: Ἐβρου. Ἡ ἀνάγνωσις ὅμως Παισουλινῶς τομίζονεν οὐ εἶναι προτιμότερα.

2) D i t t e m b e r g e r Sylloge²⁾ n. 636, 25 * μὴ ἔξωτος σούτων ποτὶ τὰν
νομῶν ἰδιωτικά θῆματα³⁾ ἐτους 176 π. Χ.

n. 826 Gr. * ἀγέλων καὶ θρημάτων. 1176 π. Χ.

n. 836 R. 5 θῆματα=ζῶα.

n. 1157 80, * μὴ εἰσβάλλειν θῆματα νομῆς ἐνεκεν. 100 π. Χ.

Καὶ κατὰ Ἰωάννην Α, 12 ἐπίσης θῆματα συζητεῖται ἐάν=ζῶα ἢ θηρίαται.
βλ. καὶ λεξικὸν L i d e l l - S c o t t =Κανωταντινίδον ἐν λέξει θῆμα.

3) ἔ. ἀ. n. 1211 * τὰ ἴδια θρημῆματα ἀπλευθέρωσε καὶ ἀπέλευσεν ἀπλευθερω-
τικῶν δικαίων. ἐπιγραφὴ ἀπλευθερωτικῆ α' μ. Χ. αἰῶνος ἐκ Καλύρνου. n. 1210 καὶ
11 θεαπῆ=δούλῃ καὶ D i t t e m b e r g e r Syll.²⁾ n. 790, 86 θῆμα=ζῶον ἄλλᾳ
n. 869 θῆμα=δούλος καὶ 865,4 θρημῆματα=δούλοι.

4) Πρόβλη ἐλέγγο κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ ἡ σύζυγος Ποντίου Πλάτου. Νι-
κηφόρος Ἐκκλησι. Ἱστορία I, 30.

ΛΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Τυπωθείη: τῆς μελέτης· καὶ ἢν χρόνον ἢ συγκοινωνία Καβάλλας Ἀθηνῶν
εἶχε διακοπὴ ἐπισυνάπτοντες ἐνταῦθα πίνακα προσθηκῶν καὶ παροραμάτων.

Σελ. 3 μὴ ἀνιστορασον=μὴ ἀνιστορασεῖσθαι.

- » 4 σημ. 1: Zous=Zeus
- » » » 2: Cantineau=Cantineau
- » » » 2: Palmyr=Palmyr.
- » » » 3: henossenschaften=genossenschaften.
- » 5 Στάλκης=Στάλκης.
- » 6 Triumvire=Triumviri.
- » 7 Βιστόνοι=Βιστόνων.
- » » Σόγγελος=Σόγγελος.
- » » pertinentes=pertinentes.
- » 8 λατομίον=λατομείον.
- » » κρίσται=κρίσται.
- » » σημ. 3: δόρμον=δεσμὸς.
- » » » 2: Τραλλιανῆ=Τραλλιανοίς.
- » » » 3: Ig=IG.

Προσθήκη εἰς σελ. 9 καὶ διὰ τὴν ἐπιγραφὴν 2 ἢ ἐπιγραφὴ παρετέθη καὶ εἰς
τὸ προστάτως ἐκδοθὲν Ἀρχεῖον Ὑπάρχοντος Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσολογικοῦ Ὑπ-
αρχοῦ, Α 1934-35 σ. 155 κατὰ ἀντιγραφεῖα καὶ ἀλλῶς παρατιθέτω.

Σελ. 9 δυναμένη=δυναμένην.

- » 11 προσεχόμενος=Προσεχόμενοι.
- » 12 σημ. 2: ὅτι=ὅτι.
- » » » 2: Σβέλθεσθε=Σβέλθε=συνδος.
- » » » 4: xuei=xuei.
- » » » 4: Zensbilder=Zensbilder.
- » 13 Παντολιά=Παντολιά.
- » 14 σημ. 1: πρόσθετος καὶ Weinreich θεοὶ Ἐπῆκοι Athen. Mik. 1912 σ. 1-68.
- » 15 Μερσινούπολις=Μοσυνούπολις.
- » 17 ποτάγειν=ποτάγειν.
- » 17 οἱ ἀρχεῖμοι τῶν ὑποσημειώσεων 1.2.3.4=1.3.4.2.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΘΗΝΑΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ